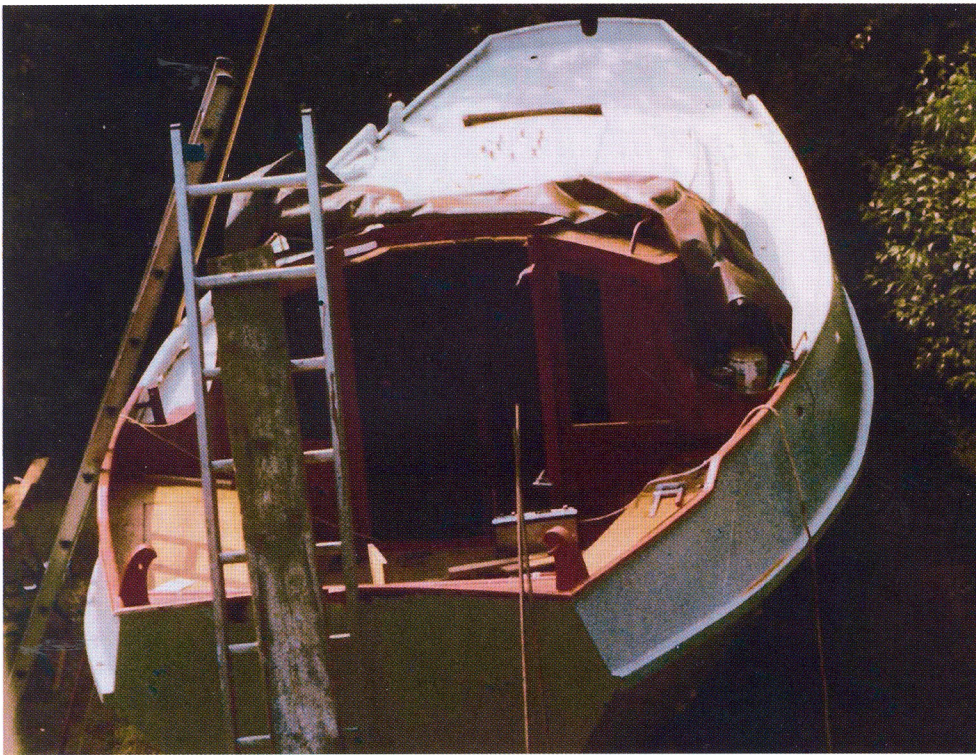

Een zeeschouw van 8,50 m van de hand van Pieter Ilmer in aanbouw in het bos van Putten

Zonder werf geen schip

Het gaat bij het Stamboek natuurlijk om de schepen, maar het verhaal van vele werven is minstens zo interessant. Toen er nog op het oog werd gebouwd was de werfbaas ook ontwerper (met een stevige invloed van de opdrachtgever). Pas later kwamen er werven die vanaf tekening bouwden, ofwel van de eigen tekenkamer of van zelfstandige ontwerpers.

In het Stamboek zijn voorbeelden te vinden van beide scholen. In de periode 1960-1980 zijn er veel Ronde en Platbodem jachten gebouwd. Op grote werven zoals die van Kooijman & de Vries in Deil, maar ook op kleine, welhaast privé-werfjes. Zo staan er een aantal schepen ingeschreven, getekend en deels gebouwd door Pieter Ilmer. Hij heeft een mooi verhaal te vertellen:

'De eerste boot die ik bouwde was voor eigen gebruik. Het was de zeeschouw *Bonte Piet* (plaqueette 1987), die ik onder primitieve omstandigheden bouwde in de periode juni 1973-76. De bouwplaats was de loods van jachthaven "De Stuw" in Amersfoort. Doordat mijn schoonvader een smederij had, was het mogelijk om aan materialen en gereedschap te komen. Een toenmalige collega, Hein Visser, vond het een mooie boot en wilde een grotere uitvoering van de *Bonte Piet*. Daarop heb ik voor hem een zeeschouw van 8,50 m ontworpen. We hebben de platen laten snijden en zijn met z'n tweeën het casco gaan bouwen. Dat deden we in Putten midden in het bos aan de Poolseweg. We moesten een stroomkabel van wel honderd meter door het bos leggen om te kunnen lassen.

Na de bouw van deze zeeschouw, besloten Hein Visser en ik om een werf te beginnen. We startten eind 1977 in Harderwijk in een loods onder de naam: "Piet-Hein jachtbouw". Begin 1979

zijn we verhuisd naar het achterste deel van een bedrijfsgebouw in Nijkerk en veranderde de werfnaam in "t Speeljacht". Een bekende naam in die tijd in advertenties in de Spiegel. Aan het bouwprogramma werden zelf ontworpen schokkers toegevoegd, waarvan er ook diverse in het Stamboek staan ingeschreven.

Gelegenheidswerf voor een tjalkschip

Sicco van Albada is de auteur van het boek *De Helling onder Heeg* over de scheepsbouw in Heeg vanaf 1699. Sicco heeft rond 2000 veel onderzoek gedaan naar de houtwerven, vooral in Friesland. Hij doorzocht in het Fries Scheepvaart Museum in Sneek in de kamer van Sytse ten Hoeve de Leeuwarder Couranten van 1752 tot 1905 op artikelen over werven en schepen. Hij is om de één of andere reden toen opgehouden, waarschijnlijk omdat alles op het internet verscheen. Wij hebben zijn aantekeningen op onze website gerubriceerd. Ze geven een heel mooi beeld van de ontwikkelingen op de werven door de eeuwen. In de krant van begin december 1874 staat een boeiend verhaal over een "gelegenheids-reparatiewerf" in Stavoren:

'Op vrijdag 27 november 1874 om 13.30 uur stiet het tjalkschip de *Drie Gebroeders*, schipper H.B. Dijkstra, geladen met rapen en wortelen, komend van Berlikum, bestemd voor Amster-

dam op de punt van het voormalige havenhoofd in Stavoren, zodat het op ongeveer 150 meter van de haven zonk. De schipper, zijn vrouw, vijf kinderen en de knecht konden behouden aan wal worden gebracht. De wind was Oost-Zuid-Oost en de zee rustig. De schipper had maar enkele guldens, nodig voor vrouw en kinderen. Hij had geen geld voor de sjuwerlieden die hun hulp aanboden, maar hij beloofde hen f150,- als ze het schip binnen de sluis konden brengen en bij mislukking niets. Geholpen door de schipper van een lege tjalk die in de haven lag en voor het gezonken schip werd gehaald, lukte het om na 24 uur 't gezonken schip binnen de sluis en voor de scheepstimmerwerf alhier te krijgen.

De scheepstimmerbaas wilde echter 't schip niet op de werf nemen, tenzij iemand voor de betaling der kosten zich verbond. Dit was natuurlijk van niemand te vergen. Dit wekte het medelijden van velen. Bijna iedere werkman zonder onderscheid liet voor eene wijle eigen arbeid rusten en toog met een emmer of iets anders naar 't perceeltje land, aan welks zoom het gezonken vaartuig getrokken was. Een soort van 'sleep' werd gemaakt van oude dijkpalen, het vaartuig zonder eenig windwerktuig erop getrokken en daarna leeggepompt. Toen dit gedaan was, gingen de bekwaamsten aan 't repareren. 't Was een lust om te zien hoe bijl en hamer en breekwijzer door deze geïmproviseerde scheepstimmerlieden gehanteerd werden.

Gisteren middag was 't schip in zoverre dicht, dat 't weer te water geladen kon worden en dit geschiedde met de vlag in top en onder een luid 'hoera'. Er is aan Dijkstra toestemming verleend om in het arrondissement Sneek een collecte te houden voor de f500,- die hij nodig heeft.' Een vroege vorm van crowdfunding en medemenselijkheid...

JAN EISSENS, STAMBOEKBEHEERDER
STAMBOEK@SSRP.NL

SSRP

De Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten (SSRP) is opgericht in 1955. De SSRP maakt samen met andere behoudsorganisaties deel uit van de Federatie Varend Erfgoed Nederland (FVEN), gesprekspartner van de overheid. Secretariaat: Rita Eissens - van Goor. Stamboekbeheer: Jan Eissens. Tel. 050-4094094 E-mail: administratie@ssrp.nl Website: www.ssrp.nl